

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 8CoP/18/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5712218847
Dátum vydania rozhodnutia: 26. 06. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Zuzana Hartelová
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2020:5712218847.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedníčky senátu Mgr. Zuzany Hartelovej a členiek senátu Mgr. Kataríny Beniačovej a JUDr. Táne Rapčanovej, v konaní o úpravu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu: H. L., nar. XX. XX. XXXX, bytom u matky, zastúpené Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Martin ako kolíznym opatrovníkom, dieťa rodičov - matky: Y. E., nar. XX. XX. XXXX, bytom Y. XXXX/X, D., zastúpenej splnomocneným zástupcom AK JUDr. Silvia Tatarková, s. r. o., so sídlom Škultétyho 472/10, Martin, IČO: 36 868 108, a otca: D. L., nar. XX. XX. XXXX, štátny občan Alžírkej demokratickej republiky, trvale bytom Y. - I. XXX, t. č. bytom C. X/X, D., zastúpeného splnomocnenou zástupkyňou Mgr. Martinou Chorváthovou, advokátkou so sídlom A. U. XX, D., ako spojenom konaní s konaním o rozvod manželstva rodičov maloletej, o odvolaniach matky a otca maloletého dieťaťa proti rozsudku Okresného súdu Martin č. k. 22P/120/2012-1525 zo dňa 16. decembra 2019, takto

rozhodol:

Rozsudok okresného súdu vo výrokoch o výživnom (v poradí štvrtom a piatom výroku) potvrdzuje.

Rozsudok okresného súdu vo výrokoch u úprave styku otca s maloletým dieťaťom (v poradí prvom až treťom výroku) mení tak, že otec je oprávnený stretávať sa s maloletou H. L., nar. XX. XX. XXXX, na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny Martin, Referáte poradensko-psychologických služieb, bez prítomnosti matky a za prítomnosti psychológa Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Martin, v časoch a rozsahu určenom psychológom Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Martin, najmenej však jedenkrát v mesiaci.

Termíny stretnutia otca s maloletým dieťaťom, najmenej však jedenkrát v mesiaci, určí psychológ Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Martin a tieto oznámi rodičom maloletej najneskôr päť dní pred termínom stretnutia.

Matka je povinná pripraviť maloletú H. L., nar. XX. XX. XXXX, na stretnutie a v určenom termíne zabezpečiť a umožniť účasť maloletej H. na stretnutí s otcom v mieste pracoviska Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Martin.

Otec a matka maloletej sú povinní dodržiavať pokyny psychológa Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Martin.

Otec a matka maloletej sú povinní v prípade, že sa stretnutie zo závažných dôvodov nebude môcť uskutočniť, oznámiť Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Martin a druhému rodičovi túto skutočnosť najneskôr 48 hodín pred začiatkom styku, inak bezprostredne po jej vzniku.

Matka je povinná v prípade, ak sa zo závažných dôvodov na strane maloletej nebude môcť stretnutie otca s maloletou v určenom čase uskutočniť, poskytnúť otcovi náhradný termín stretnutia v rovnakom

rozsahu bezprostredne po odpadnutí prekážky brániacej v stretnutí otca s dcérou, po dohode so psychológom Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Martin.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Martin, referát poradensko-psychologických služieb je povinný jedenkrát za dva mesiace podať Okresnému súdu Martin správu ohľadom stretávania sa otca s maloletým dieťaťom.

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

Štátu - Slovenskej republike náhradu trov konania nepriznáva.

o d ô v o d n e n i e :

1. Okresný súd Martin rozsudkom č. k. 22P/120/2012-1525 zo dňa 16. 12. 2019 upravil styk otca s maloletou H. tak, že tento je oprávnený stretávať sa s maloletou dcérou na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny Martin, Referáte poradensko-psychologických služieb, pred psychologičkou v zmysle jej pokynov (prvý výrok). Druhým výrokom matke uložil povinnosť maloletú v zmysle pokynov psychologičky doviesť na Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Martin, Referát poradensko-psychologických služieb. V poradí tretím výrokom uložil Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Martin, Referátu poradensko-psychologických služieb povinnosť jedenkrát za dva mesiace podať správu ohľadom styku otca s maloletou H.. V poradí štvrtým výrokom otcovi uložil povinnosť platiť na maloletú H. výživné vo výške 80,- eur mesačne s účinnosťou od 24. 05. 2016 do 31. 08. 2016 a vo výške 110,- eur mesačne s účinnosťou od 01. 09. 2016, vždy do 20. dňa v mesiaci vopred na účet matky a v poradí piatym výrokom uložil otcovi splácať zameškané výživné pre maloletú H. za obdobie od 24. 05. 2016 do 31. 12. 2019 vo výške 3.398,04 eur v mesačných splátkach po 50,- eur spolu s bežným výživným pod následkom straty výhody splátok. V poradí šiestym a siedmym výrokom rozhodol o trovách konania tak, že žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov konania nepriznal, rovnako náhradu trov konania nepriznal štátu.

Rozhodnutie odôvodnil tým, že dňa 11. 12. 2012 navrhovateľka - matka maloletej podala návrh na rozvod manželstva a úpravu rodičovských práv a povinností k maloletemu dieťaťu na čas po rozvode. V rámci úpravy rodičovských práv a povinností sa matka domáhala zverenia maloletej do jej osobnej starostlivosti a zákazu styku otca s maloletou.

Rozsudkom zo dňa 05. 08. 2015 súd manželstvo rodičov maloletej rozviedol a upravil rodičovské práva a povinnosti k maloletemu dieťaťu tak, že maloleté dieťa zveril do osobnej starostlivosti matky, otca zaviazal platením výživného v sume 80,- eur mesačne, vždy do 20. dňa v mesiaci vopred k rukám matky a upravil styk otca s maloletou tak, že otec bude oprávnený stretávať sa s maloletou každú párnú nedeľu od 15:00 hod. do 19:00 hod. a každý štvrtok od 16:00 hod. do 19:00 hod., vždy za prítomnosti matky.

Krajský súd v Žiline rozsudkom č. k. 8CoP/75/2015-888 zo dňa 30. 03. 2016, právoplatným a vykonateľným dňa 24. 05. 2016, rozsudok okresného súdu v časti rozvodu manželstva a zverenia maloletej do osobnej starostlivosti matky potvrdil. Vo výrokoch o výživnom a úprave styku rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Po zopakovaní a doplnení dokazovania súd prvej inštancie, citujúc ust. § 100 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „C. m. p.“), § 25 ods. 1, 2, § 62 ods. 1, 2, 4, § 77 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rodine“) vo veci opätovne rozhodol.

Súd upravil styk otca s maloletou H. pred psychológom na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny Martin, Referáte poradensko-psychologických služieb, nakoľko sa otec dlhodobo s maloletou nestretáva a je potrebné opätovne vytvoriť, prípadne obnoviť citové puto medzi otcom a maloletou. Stretávania ponechané na návšteve otca v mieste bydliska matky boli sporadické kvôli nezhodám, ktoré medzi rodičmi panujú, čo v konečnom dôsledku ovplyvnilo aj vzťah maloletej k otcovi. Je potrebné, aby stretávania, aspoň aktuálne, neboli v prítomnosti oboch rodičov, keďže ich vzájomný vzťah je skôr nepriateľský. Psychológ bude tretou osobou, ktorá bude nezaujatá a ako odborník poskytne aj priestor na vyriešenie niektorých otázok a problémov. Súd konštatoval, že takýto styk nie je ideálny, avšak za danej situácie je to jediné možné riešenie, ktoré môže perspektívne znamenať, že v budúcnosti sa bude môcť otec stretávať s maloletou aj bez prítomnosti ďalšej osoby. Styk ponechal súd zatiaľ bez časového obmedzenia, keďže nie je možné v súčasnosti odhadnúť, ako dlho takýto proces bude trvať.

Pri určovaní výživného na maloleté dieťa bol pre súd rozhodným obdobím čas od právoplatnosti výroku o rozvode manželstva (XX. XX. XXXX) do vyhlásenia rozsudku. Pri určení výživného súd vychádzal zo zistenia, že matka je od 01. 11. 2016 zamestnaná vo Vojenskom útvere 8009 Martin, jej čistý priemerný mesačný príjem za obdobie od 03/2017 do 10/2019 bol vo výške cca 586,- eur. Predtým bola po skončení rodičovskej dovolenky nezamestnaná. Otec je nezamestnaný dlhodobo, iba v období od 05. 05. 2016 do 24. 11. 2016 pracoval v spoločnosti IMI SPED, s. r. o. so sídlom v Žiline, s vymeriavacím základom 148,- eur mesačne. Pre neplnenie si svojich povinností bola dohoda o práci mimo pracovného pomeru ukončená. Pri ustálení výšky príjmu otca súd vychádzal z potenciality príjmov otca a jeho schopností a zo skutočnosti, že v spoločnosti, kde otec pracoval, bolo evidované voľné pracovné miesto, kde by otec dosahoval príjem okolo 520,- eur mesačne. Vyjadrenia otca v zmysle, že nemá príjem (hoc jeho výdavky sú mesačne 300,- eur, ktoré mu dáva rodina a priatelia), že nemôže pracovať, lebo sa stretáva s maloletou, že má zlé psychické rozpoloženie z danej situácie, súd vyhodnotil ako účelové s úmyslom preukázať nemožnosť platenia vyššieho výživného. Otec nemá zdravotné problémy, v minulosti pracoval, dlhodobo sa zdržiava na Slovensku, čo znamená, že je v jeho schopnostiach a možnostiach dosahovať aspoň takýto príjem. Výdavky na maloletú sa zásadnejším spôsobom zmenili nástupom na základnú školu v septembri 2016. Matka hradí výdavky na maloletú za družinu 17,- eur, stravu v škole 60,- eur ročne, ZUŠ 10,- eur mesačne a 60,- eur na pol roka, v základnej škole poplatok ZRPŠ 15,- eur ročne. Ďalšie výdavky matky sú za odpad 27,- eur ročne, poisťka na byt 14,- eur ročne, nájom 220,- eur mesačne, energie cca 60,- eur. Pomerne na maloletú súd vychádzal z mesačných výdavkov na zabezpečenie bývania a školy vo výške aktuálne okolo 90,- eur mesačne (keďže v domácnosti býva aj stará matka maloletej, ktorá uhrádza náklady v polovici) a ďalších výdavkov súvisiacich so zakupovaním oblečenia, stravy doma, hygienických, zdravotných a iných potrieb. Súd ustálil výšku výdavkov na maloletú na sumu približne 220,- eur mesačne. Za obdobie od 24. 05. 2016 do 31. 08. 2016, kedy maloletá navštevovala materskú školu, boli výdavky nižšie, nakoľko nebolo potrebné zakupovať školské pomôcky. Preto pri určení výživného súd určil hranicu platenia vyššieho výživného na deň 01. 09. 2016, kedy maloletá nastúpila na základnú školu. Súd teda určil otcovi výživné od právoplatnosti výroku o rozvode do nástupu maloletej na základnú školu vo výške 80,- eur mesačne a po nástupe na základnú školu vo výške 110,- eur mesačne, čo predstavuje približne polovicu mesačných výdavkov na maloletú.

Zameškané výživné od XX. XX. XXXX, t. j. od dátumu právoplatnosti výroku o rozvode, vychádzajúc z toho, že otec si vyživovaciu povinnosť na maloletú za obdobie od 24. 05. 2016 do decembra 2017 plnil vo výške 27,13 eur a od januára 2018 vo výške 30,- eur mesačne, súd vyčíslil na sumu 3.398,04 eur, ktorý nedoplatok umožnil otcovi splácať v mesačných splátkach po 50,- eur spolu s bežným výživným pod následkom straty výhody splátok.

O trovách štátu súd rozhodol tak, že štátu nepriznal nárok na náhradu trov konania z dôvodu, že otcovi bol priznaný nárok na poskytnutie bezplatnej právnej pomoci, a teda je v zmysle § 4 ods. 3 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov oslobodený od súdnych poplatkov a matke bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov uznesením zo dňa 21. 01. 2013, právoplatným a vykonateľným dňa 12. 02. 2013.

O náhrade trov medzi účastníkmi konania rozhodol súd podľa ustanovenia § 52 C. m. p.

2. Proti tomuto rozsudku, čo do výroku o výživnom, podala matka maloletého dieťaťa odvolanie, ktorým sa domáhala jeho zmeny v tejto časti, alternatívne jeho zrušenia a vrátenia veci súdu prvej inštancie na nové konanie a rozhodnutie.

Odvolanie odôvodnila tým, že v súd v nedostatočnej miere prešetril majetkové pomery otca a s tým súvisiacu výšku výživného. Namietala, že súd sa uspokojil len s ústnym vyjadrením otca, že je nezamestnaný a že ho podporuje rodina a kamaráti. Otec tieto tvrdenia nepodložil listinnými dôkazmi ani svedeckými výpoveďami a ani to od neho súd nikdy nežiadal. Pokiaľ je otec podporovaný zo strany rodinných príslušníkov a kamarátov, nie je zrejmé aké sumy od týchto prijíma a koľko činí dlh, ktorý voči nim má a aký možný dopad to môže v budúcnosti mať na dieťa v prípade, keď bude finančne nezávislá a tieto osoby by od nej mohli žiadať vyplatiť dlhy, ktoré kvôli nej otec voči nim má.

Uviedla, že z vlastných zistení vie, že otec bol v r. 2017 zamestnaný v Rakúsku, pravdepodobne vo Viedni, uvedené však nevie doložiť, nakoľko išlo o dôvernú informáciu. Rovnako zistila, že otec je zamestnaný niekde v Nemecku, nevedela však presne uviesť kde. Z uvedeného je podľa matky zrejmé, že sa otec zjavne vyhýba vyživovacej povinnosti, nakoľko pred súdom zatajuje svoj reálny príjem a finančné prostriedky, ktorými disponuje. V tejto súvislosti poukázala na ust. § 75 zákona o rodine.

Namietala tiež, že súd neprihliadal na zvýšené výdavky týkajúce sa dietetického stravovania sa mal. H., ktoré vyplýva z diagnostiky celiakie.

Napriek tomu, že matka v úvode odvolania uviedla, že sa odvoláva len voči výroku o výživnom, v odvolaní vznesla námietku aj vo vzťahu k úprave styku otca s maloletou s odôvodnením, že súdny znalec odignoroval diagnózu dieťaťa, pričom spúšťačom zhoršenia zdravotného stavu pri tejto diagnóze je aj psychický a fyzický stres, ktorý môže negatívne vplyvať na gastrointestinálny trakt dieťaťa. Stres zo stretnutí, ktoré dieťa pociťovalo, bol potvrdený neurologickými vyšetreniami a klinickým psychológom, ktorý mal H. v starostlivosti. Napriek tomu matka uviedla, že jej cieľom nie je mariť ani znemožniť stretávanie sa H. s otcom, ale žiada o také rozhodnutie o stretávaní, ktoré bude brať ohľad na zdravý psychický a fyzický vývoj dieťaťa. Rešpektuje rozhodnutie súdu vo veci stretávania sa aj napriek tomu, že sa s ním nestotožňuje, vzhľadom na možný dopad týchto stretnutí na zdravie H..

V závere matka upozornila na to, že skutočnosti uvedené v rozsudku v ods. 4 na strane 5 a 6 sa netýkajú tohto konania, rovnako upozornila na chybu v ods. 9 na str. 8 a v ods. 25 na str. 13 rozsudku týkajúcu sa poisťky za byt, ktorá nie je vo výške 14,- eur, ale 114,- eur.

3. Otec dieťaťa vo vyjadrení k odvolaniu matky uviedol, že nesúhlasí s tvrdeniami matky v odvolaní ohľadne jeho majetkových pomerov. Je dlhodobo nezamestnaný, čo si súd overil v Sociálnej poisťovni. Síce mohol doložiť potvrdenia rodinných príslušníkov či priateľov, ale nemyslí si, že by vykonanie dokazovania v takejto miere bolo potrebné. Pokiaľ ide o tvrdenie matky, že si môže vytvárať dlhy, ktorými by mohol v budúcnosti zaťažiť maloleté dieťa, takáto obava je nedôvodná, nakoľko v prípade dedičského konania môže dedič dedičstvo odmietnuť.

Poprel, že by pracoval v Rakúsku alebo Nemecku a nakoľko má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a nie je občanom Slovenskej republiky ani iného členského štátu Európskej únie, potreboval by na prácu mimo Slovenskej republiky špeciálne povolenie.

V nadväznosti na § 75 zákona o rodine uviedol, že nikdy neodišiel zo zamestnania, kde by dosahoval vyšší príjem, ani sa nevzdal žiadneho majetkového prospechu. Pokiaľ ide o zdravotnú diagnózu maloletej dcéry, matka neuviedla o akú sumu sú zvýšené výdavky v súvislosti s týmto ochorením a aký príspevok poberá z úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.

Pokiaľ matka namietala nezohľadnenie zdravotného stavu a stres, ktorému je dieťa vystavené pri stretnutiach, s mal. dieťaťom sa bude stretávať na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny za účasti psychológa, ktorý má zabezpečiť, aby dieťa nebolo stresované. Stretnutia nebudú za prítomnosti matky dieťaťa, takže nebude dochádzať ku konfliktom medzi rodičmi, čo by takisto malo odstrániť stres počas stretnutí.

4. Odvolanie proti rozsudku okresného súdu, čo do výroku o výživnom, podal z dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. h), f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „C. s. p.“) i otec maloletého dieťaťa, ktorý sa podaným odvolaním domáhal zmeny napadnutého rozsudku v tejto časti spočívajúcej v uložení mu povinnosti platiť výživné v sume 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrené nepľnoleté dieťa podľa osobitného zákona.

Výdavky na maloleté dieťa za obdobie kedy navštevovalo materskú školu vo výške 160,- eur považoval za neprimerané, nakoľko v tomto období matka uhrádzala v materskej škole len stravné v sume 1,19 eur denne, teda maximálne 24,99 eur mesačne. Iné výdavky v materskej škole na mal. dieťa neboli, okrem drobných poplatkov za divadelné predstavenia. Okrem toho tu boli len bežné výdavky na oblečenie, stravu a hygienu. Mal. dieťa v mesiacoch júl, august nechodilo do materskej školy, bolo doma. Matka bola v tom čase nezamestnaná a on pracoval na základe dohody, kde jeho príjem predstavoval 148,- eur mesačne, nakoľko sa len zaučal a vyžadovali od neho, aby chodil do zahraničia, čo on často nemohol, pretože mal počas týždňa určené stretávanie sa s maloletou. V tomto období je preto dôvodné, aby mu súd uložil povinnosť platiť výživné 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrené nepľnoleté dieťa. Za obdobie od 01. 09. 2016 doteraz, kedy dieťa navštevuje základnú školu, sú výdavky na mal. dieťa do určitej miery zvýšené, i keď mesačné platby na stravné a družinu sú rovnaké ako v materskej škole. Pravidelné mesačné výdavky na mal. dieťa sa zvýšili len o sumu 13,50 eur, v určitej miere sa zvýšili i výdavky na stravné a ošatenie, vzhľadom na vek dieťaťa. Matka je od 01. 11. 2016 zamestnaná vo vojenskom útvere s priemerným mesačným príjmom 586,- eur. On v mesiacoch september až november 2016 pracoval v spoločnosti IMI SPED, s. r. o., kde jeho príjem predstavoval 148,- eur mesačne. Vzhľadom na skutočnosť, že spoločnosť vyžadovala flexibilnejšieho človeka, ktorý nie je viazaný povinnosťami v D. neuzavrela s ním pracovnú zmluvu. Napriek jeho snahe sa mu nepodarilo nájsť v D. vhodné zamestnanie, nakoľko okrem jazykovej bariéry sa stretáva aj s predsudkami a nepochopením. Okrem toho si musí nájsť takú prácu, aby mal počas týždňa priestor na úpravu styku s mal. dieťaťom a nie každý zamestnávateľ je ochotný akceptovať zamestnanca, ktorý v rámci týždňa

potrebuje voľno z rodinných dôvodov. Okrem toho sú v regióne D. možnosti pracovať obmedzené a keďže tu má svoje dieťa, nechce si prácu hľadať inde.

Uviedol, že svoje náklady na život vo výške cca 400,- eur hradil z príjmu zo zamestnania a z finančnej pomoci rodiny a priateľov, v súčasnosti len z finančnej pomoci rodiny a priateľov. Na základe uvedeného je preto dôvodné požadovať od neho výživné len v sume 30 % zo sumy životného minima.

V ďalšom uviedol, že ak aj súd vychádzal z predpokladaného príjmu v sume 520,- eur mesačne, považuje určené výživné v sume 110,- eur mesačne za neprimerane vysoké, za primerané výživné by považoval maximálne sumu 60,- eur mesačne. Za neprimeranú považoval i výšku splátky zameškaného výživného 50,- eur mesačne, čo u neho môže znamenať riziko trestného stíhania, keďže tieto nie je schopný splácať. Vzhľadom na vek dieťaťa mu mal súd poskytnúť primerané splátky.

5. K vyjadreniu otca matka uviedla, že si za svojimi tvrdeniami plne stojí, uviedla tiež, že za odcudzenie od mal. dcéry si môže otec sám. Uviedla, že desať rokov sa o dcéru starala sama, keďže ani počas spoločných rokov jej otec nedokázal venovať pozornosť, akú si zaslúžila. I keď sa na pojednávaniach snažila dosiahnuť kompromis, keď s niečím súhlasila, tak s tým otec zrazu nesúhlasil, teda nie je pravda, že by nemala snahu a ochotu problém vyriešiť.

6. V reakcii na vyjadrenie matky otec zotrval na svojich vyjadreniach prezentovaných v konaní. Poukázal na to, že to bola matka, ktorá spolu s mal. dieťaťom opustila spoločnú domácnosť a keď prišiel na Slovensko, nechcela mu umožniť stretnutie s dcérou. Stretávanie nariadené súdom matka neustále marila, aby si nemohol s dcérou vytvoriť vzťah. Postoj mal. dieťaťa k nemu je výsledkom postoja matky voči nemu.

Poprel, že by si neplnil povinnosti voči dcére, výživné uhrádza a keď chcel dcére odovzdať nejaký dar, matka to odmietla. Namietal, že by sa o dcérou počas žitia v spoločnej domácnosti nestaral. V tom čase pracoval a vo voľnom čase sa dieťaťu venoval. Bola to práve matka, kto ho zo života dcéry odstrihol.

7. Krajský súd ako súd odvolací (§ 2 ods. 1 C. m. p., § 34 C. s. p.), po zistení, že odvolania rodičov maloletej boli podané včas, oprávneným účastníkom konania (§ 362, § 359 C. s. p., § 7 C. m. p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 355 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 a contrario C. s. p.) preskúmal rozsudok okresného súdu v celom rozsahu podľa § 65, § 66 C. m. p. a čo do výrokov o výživnom rozsudok okresného súdu podľa § 387 ods. 1 C. s. p. ako vecne správny potvrdil a čo do výrokov o úprave styku rozsudok okresného súdu podľa § 388 C. s. p. zmenil.

8. Z obsahu spisu vyplýva, že dňa 11. 12. 2012 bol okresnému súdu doručený návrh matky maloletého dieťaťa na rozvod manželstva rodičov maloletej a úpravu práv a povinností k mal. dieťaťu. Okresný súd Martin rozsudkom č. k. 22P/120/2012-674 zo dňa 05. 08. 2015 manželstvo rodičov maloletého dieťaťa rozviedol, mal. H. zveril do osobnej starostlivosti matky a otcovi uložil povinnosť platiť výživné na maloletú vo výške 80,- eur mesačne. Súd zároveň upravil styk otca s maloletou tak, že tento je oprávnený stretávať sa s maloletou každú párnú nedeľu od 15:00 hod. do 19:00 hod. a každý štvrtok od 16:00 hod. do 19:00 hod. za prítomnosti matky. Rozsudok okresného súdu v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline č. k. 8CoP/75/2015-888 zo dňa 30. 03. 2016, ktorým odvolací súd potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o rozvode manželstva rodičov maloletého dieťaťa a vo výroku, ktorým súd maloleté dieťa zveril do osobnej starostlivosti matky potvrdil, nadobudol právoplatnosť v odvolacom súdom potvrdenej časti dňa 24. 05. 2016. Vo výrokoch o výživnom a úprave styku otca s mal. dieťaťom odvolací súd rozsudok okresného súdu zrušil a vec v tejto časti vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie z dôvodu, že súd prvej inštancie v tomto smere nevykonala dostatočné dokazovanie a z dôvodu nepreskúmateľnosti rozsudku okresného súdu v tejto časti.

9. Súd prvej inštancie po doplnení dokazovania vo veci opätovne rozhodol napadnutým rozsudkom tak ako je uvedené v bode 1. tohto odôvodnenia. Odvolací súd po preskúmaní tohto rozsudku i konania, ktoré mu predchádzalo, dospel k záveru, že súd prvej inštancie po vrátení veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie v prejednávanej veci vykonala dokazovanie v dostatočnom rozsahu, na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam a jeho rozhodnutie vychádza i zo správneho právneho posúdenia veci. Nakoľko aj odôvodnenie písomného vyhotovenia rozsudku v podstatných bodoch zodpovedá kritériám uvedeným v ust. § 220 ods. 2 C. s. p., odvolací súd podľa § 387 ods. 2 C. s. p. konštatuje správnosť týchto dôvodov a v podstatných bodoch na ne odkazuje.

10. Odvolací súd pre zdôraznenie správnosti napadnutého rozsudku v časti výživného uvádza, že plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť. Obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov. Pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Konkrétna výška výživného je teda ovplyvňovaná faktormi jednak na strane výživou oprávnenej, jednak na strane výživou povinnej osoby. Na strane oprávneného dieťaťa je potrebné skúmať jeho skutočné odôvodnené potreby s ohľadom na zákonnú mieru povinnosti rodiča, ktorá je daná tým, že dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni svojich rodičov. Odôvodnené potreby dieťaťa môžu byť rôzne podľa okolností každého jednotlivého prípadu, pričom sú závislé predovšetkým od veku a zdravotného stavu dieťaťa, od jeho fyzickej a duševnej vyspelosti, spôsobu a rozsahu jeho prípravy na budúce povolanie a ďalších okolností. Výživné pre dieťa nemá slúžiť len na uspokojovanie jeho najzákladnejších hmotných potrieb (jedlo, bývanie, ošatenie, obuv), ale aj ďalších odôvodnených potrieb dôležitých pre výchovu a vývoj dieťaťa (vzdelávanie, prípravu na povolanie a pokiaľ to umožňujú pomery na strane výživou oprávnenej osoby i kultúrne, športové, rekreačné potreby a pod.). Na strane povinnej osoby sa skúmajú jej schopnosti, možnosti a majetkové pomery, počet vyživovaných osôb, výška takéhoto výživného a pod.

11. Súd prvej inštancie, vychádzajúc pri úprave rozsahu vyživovacej povinnosti zo zákonných kritérií, ktorými sú na jednej strane schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného - otca a na druhej strane odôvodnené potreby maloletého dieťaťa (§ 62, § 63, § 75 ods. 1 zákona o rodine), uložil otcovi maloletého dieťaťa povinnosť prispievať na výživu maloletej dcéry za jednotlivé obdobia špecifikované vo výrokovvej časti rozsudku podľa jeho zárobkových možností a odôvodnených potrieb dieťaťa tak, ako boli v konaní zistené. Odvolací súd sa s postupom súdu prvej inštancie v tomto smere stotožňuje, keď súdom prvej inštancie určené výživné zodpovedá tak odôvodneným potrebám mal. dieťaťa (vzhľadom na jeho vek, vývoj a zdravotný stav), ako aj zárobkovým možnostiam a schopnostiam otca, kedy súd prihliadal predovšetkým na potencialitu príjmu otca.

12. Odvolacie námietky otca maloletého dieťaťa o neprimeranosti výšky určeného výživného odôvodneným potrebám dieťaťa a jeho zárobkovým možnostiam s poukazom na jazykovú bariéru či rasové predsudky vyhodnotil odvolací súd ako nedôvodné.

13. Pokiaľ ide o výdavky maloletej za obdobie, kedy maloletá navštevovala materskú školu, otec v odvolaní namietal, že v súvislosti s návštevou materskej školy maloletou mala matka výdavky len na stravu, z ktorého dôvodu sumu 160,- eur považoval za neprimeranú výšku nákladov. Otec však opomína, že v uvedenej sume sú zahrnuté i ďalšie výdavky súvisiace s výchovou a výživou maloletej, nielen výdavky na materskú školu. Prevažnú časť týchto výdavkov tvoria výdavky na bývanie (pomerná časť pripadajúca na maloletú), stravu mimo predškolského (a následne školského) zariadenia, oblečenie a obuv, hygienické potreby či zdravotnú starostlivosť. I keď maloletá v materskej škole nenavštevovala žiadne krúžky, už v tom čase navštevovala kurz anglického jazyka, ako to uviedla i matka vo svojej výpovedi na pojednávaní dňa 31. 03. 2017. I keď matka na tomto pojednávaní nevedela uviesť výšku poplatku, tento je zrejmý z vyjadrenia matky zo dňa 05. 04. 2013, a to vo výške 120,- eur za polrok. Pokiaľ ide o výživné určené súdom odo dňa nástupu maloletej na základnú školu, je nesporné (uvedené akceptoval i otec v odvolaní), že s nástupom maloletej na základnú školu sú spojené zvýšené výdavky, v súvislosti so zakúpením školských potrieb a pomôcok, pričom nárast výdavkov je spojený aj s návštevou základnej umeleckej školy (zápisné, školné za dva odbory - hudobný a výtvarný, ZRPŠ, zakúpenie potrieb a pomôcok). Vychádzajúc z uvedeného považuje odvolací súd výšku výživného určeného súdom prvej inštancie za primeranú odôvodneným potrebám dieťaťa.

14. Súdom prvej inštancie určenú výšku výživného však odvolací súd považuje i za primeranú možnostiam a schopnostiam otca, keď sa stotožnil s postupom súdu prvej inštancie, ktorý pri skúmaní možností a schopností otca vychádzal z potenciality príjmu otca, ktorý mohol dosahovať u zamestnávateľa IMI SPED, s. r. o., Žilina, u ktorého otec pracoval v priebehu roka 2016 na základe dohody o vykonaní práce, pričom ako otec sám uviedol, dôvodom, pre ktorý k uzavretiu riadneho pracovného pomeru nedošlo, bola nespokojnosť zamestnávateľa, nakoľko viackrát nebol prítomný alebo odmietol prácu, čo odôvodňoval tým, že išlo o dni, kedy by sa nemohol zúčastniť stretnutia s maloletou, čo však v konaní preukázané nebolo. Ako účelovú odvolací súd vyhodnotil obranu otca, ktorý poukazoval na nedostatok pracovných príležitostí v regióne D., nakoľko otec, aj napriek tomu, že

sa chce stretávať s maloletou, nie je obmedzený len na tento región. Z mesta D. je dobre dostupná napr. Žilina, Prievidza či Ružomberok (a to nielen osobným motorovým vozidlom, ktoré otec môže používať, čo otec v konaní nerozporoval). Otec je zdravý, v produktívnom veku, ovláda tri svetové jazyky (správa kolízneho opatrovníka zo dňa 25. 04. 2013, č. I. 74 spisu), napriek tomu v konaní nebolo preukázané, že by si aktívne hľadal zamestnanie, keď v súčasnosti nie je ani evidovaný na úrade práce. Vzhľadom na dĺžku pobytu otca na území Slovenskej republiky nemožno akceptovať ani námietku otca o neznalosti slovenského jazyka, čo mu tiež bráni v nájdení si zamestnania. Pokiaľ otec nepracoval, mohol sa jazykovo vzdelávať, čo by mu mohlo byť nápomocné i pri získaní zamestnania. Uvedená obrana otca sa javí byť účelová aj vzhľadom na to, že plnenie si vyživovacej povinnosti otec podmieňuje práve stretávaním sa s maloletou. Vyživovacia povinnosť však vyplýva otcovi zo zákona a túto si je otec povinný plniť bez ohľadu na to, či k stretávaniu sa s mal. dieťaťom dochádza. Splodením dieťaťa totiž berie budúci rodič na seba povinnosti a zodpovednosť, ktorá ho sprevádza po celý jeho ďalší život. Je preto nevyhnutné, aby sa choval tak, aby svojim záväzkom a povinnostiam dokázal vždy a za všetkých okolností dostať. Odvolací súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že v zmysle Dohovoru o právach dieťaťa má dieťa právo poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť, ktorá sa v prípade rodiča, ktorému dieťa nebolo zverené do starostlivosti realizuje práve prostredníctvom styku tohto rodiča s dieťaťom, má však i právo na životnú úroveň nevyhnutnú pre jeho telesný, duševný, duchovný, mravný a sociálny rozvoj (čl. 27 dohovoru), pričom základnú zodpovednosť za zabezpečenie životných podmienok nevyhnutných pre rozvoj dieťaťa nesú v rámci svojich schopností a finančných možností práve rodičia dieťaťa, príp. iné osoby, ktoré sa o dieťa starajú. Vychádzajúc z uvedeného vyhodnotil odvolací súd odvolanie otca ako nedôvodné, vrátane odvolacej námietky vo vzťahu k výške splátok zameškaného výživného, keď vzhľadom na súdom určené splátky je úhrada dlžného výživného rozložená na viac ako päť rokov, čo je vzhľadom na povahu plnenia, pomerne dlhá doba.

15. Ako nedôvodné odvolací súd vyhodnotil i odvolanie matky dieťaťa. Matka v odvolaní namietala, že otec maloletej pracuje v zahraničí, svoje tvrdenia v tomto smere však žiadnym spôsobom nepreukázala, neoznala dôkazy, ktoré by mali uvedenú skutočnosť (ktorá nevyplývala z vykonaného dokazovania) preukázať. Pokiaľ matka namietala, že súd neprihliadal na zvýšené výdavky týkajúce sa dietetického stravovania maloletej v súvislosti s jej ochorením - celiakiou, odvolací súd uvádza, že i keď v súvislosti s uvedeným ochorením sú nesporne zvýšené výdavky na stravu, maloletej bol priznaný peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov na diétne stravovanie s účinnosťou od 01. 09. 2017, čím sú tieto zvýšené výdavky čiastočne kompenzované.

16. Vychádzajúc z uvedených záverov a skutočností odvolací súd, v celom rozsahu sa stotožnil s na vec sa vzťahujúcimi zisteniami a závermi okresného súdu, rozsudok okresného súdu vo výrokoch o výživnom podľa § 387 C. s. p. ako vecne správny potvrdil.

17. Pokiaľ ide o rozsudok okresného súdu vo výrokoch o úprave styku, i keď rodičia maloletej v tejto časti odvolanie výslovne nepodalí, odvolací súd, ktorý v danom prípade nebol v zmysle § 65 C. m. p. rozsahom odvolania viazaný (konanie o úpravu rodičovských práv a povinností k mal. dieťaťu je konaním, ktoré možno začať aj bez návrhu) dospel k záveru o potrebe zmeny rozhodnutia okresného súdu v tejto časti. Odvolací súd sa po preskúmaní rozsudku okresného súdu v tejto časti stotožňuje so záverom súdu prvej inštancie o potrebe úpravy styku, vzhľadom na odcudzenie sa otca a dcéry a súčasného odmietania otca mal. dcérou, za účasti psychológa. V tomto smere odvolací súd v celom rozsahu odkazuje na bod 24. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, ktoré závery vychádzali zo znaleckého posudku a výpovede znalca Mgr. Františka Nociara (bod 12. odôvodnenia rozsudku okresného súdu). Vzhľadom na potrebu vytvorenia vzťahu medzi otcom a dcérou, čo si vyžaduje určitý čas a prácu psychológa s mal. dieťaťom, je i podľa názoru odvolacieho súdu najvhodnejšie ponechať určenie jednotlivých termínov a trvanie stretnutí na psychológovi referátu poradensko-psychologických služieb príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý termíny a trvanie stretnutí môže určiť aj podľa vývoja vzťahu medzi otcom a dcérou. Psychológ na základe práce s mal. dieťaťom bude môcť určiť a viesť stretnutia mal. dieťaťa s otcom tak, aby došlo k vytvoreniu vzťahu otca s dcérou a eliminácii stresových faktorov, čo následne môže viesť k úprave stretávania sa otca s dcérou i mimo úradu práce, sociálnych vecí a rodiny a bez prítomnosti tretích osôb. Napriek tomu považoval odvolací súd za potrebné určiť aspoň minimálny mesačný kontakt otca s mal. dcérou, ktorým bude viazaný i psychológ referátu poradensko-psychologických služieb úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, a to tak, aby k tomuto došlo aspoň raz mesačne. Uvedené však neodôvodňuje, aby k styku otca s dcérou dochádzalo len raz za mesiac, naopak, je potrebné, aby stretnutia otca s mal. dcérou boli pokiaľ možno čo najčastejšie, práve za účelom

nadviazania vzťahu otca s dcérou. Rovnako ako súd prvej inštancie ponechal odvolací súd stretávanie sa otca s mal. dieťaťom na referáte poradensko-psychologických služieb úradu práce, sociálnych vecí a rodiny bez časového obmedzenia, keďže ako už konštatoval okresný súd, nie je možné v súčasnosti odhadnúť ako dlho proces nadviazania vzťahu medzi otcom a dcérou bude trvať. Podľa vývoja vzťahu otca a mal. dieťaťa môže otec, ale i príslušný orgán sociálno-právnej ochrany detí podať návrh na zmenu úpravy styku, prípadne konanie môže začať i súd z úradnej moci, pokiaľ budú zistené skutočnosti odôvodňujúce zmenu úpravy. Za tým účelom odvolací súd, rovnako ako súd prvej inštancie uložil Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Martin, referátu poradensko-psychologických služieb raz za dva mesiace podávať správu ohľadne stretávania sa otca s mal. H..

18. Odvolací súd zároveň v súvislosti so stretávaním sa otca s mal. dcérou uložil rodičom povinnosť rešpektovať pokyny psychológa Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Martin, na ktorom referáte sa má stretnutie otca s dcérou realizovať, nakoľko táto povinnosť z rozsudku okresného súdu priamo nevyplývala. Povinnosťou matky bude zabezpečiť prítomnosť maloletej H. na stretnutiach a umožniť stretnutie otca s dcérou. Odvolací súd tiež uložil rodičom maloletej povinnosť pre prípad, že sa styk zo závažných dôvodov nebude môcť uskutočniť, oznámiť túto skutočnosť Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Martin a druhému rodičovi najneskôr 48 hodín pred začiatkom styku, inak bezprostredne po jej vzniku, ako aj povinnosť matky poskytnúť otcovi náhradný termín stretnutia v prípade, ak sa stretnutie zo závažných dôvodov na strane maloletej nebude môcť uskutočniť, po dohode so psychológom Referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Martin.

19. V nadväznosti na námietku matky v odvolaní, že pri úprave styku nebolo prihliadané na zdravotnú diagnózu maloletej, ktorú môže zhoršiť stres, odvolací súd poukazuje na to, že stretávanie sa otca s dcérou je upravené za prítomnosti psychológa, ktorý vhodnou prácou s mal. H. a jej otcom môže prispieť k odbúraniu prípadného stresu, ktoré by mal. dieťa mohlo pociťovať. Možnosť vzniku stresu a nepohody z prípadných konfliktov je znížená aj vzhľadom na priebeh stretnutí bez prítomnosti matky, keď práve konflikty medzi rodičmi mal. H. mali vplyv na prežívanie maloletej a jej postoj k otcovi, ktorý je, ako to vyplýva zo záverov znalca, ovplyvnený postojom matky.

20. Vzhľadom na čiastočnú zmenu rozsudku súdu prvej inštancie odvolací súd, okrem odvolacích trov, nanovo rozhodol aj o trovách prvoinštančného konania, a to podľa § 52, § 53 C. m. p. v spojení s § 396 ods. 2 C. s. p. tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania, keď žiaden z účastníkov konania si náhradu trov konania neuplatnil a odvolací súd nezistil dôvody, ktoré by odôvodňovali priznanie náhrady trov niektorému z účastníkov konania.

21. Rovnako ako súd prvej inštancie ani odvolací súd nepriznal náhradu trov konania ani štátu - Slovenskej republike v súvislosti so znaleckým dokazovaním v danej veci. Ako už konštatoval súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí, odvolací súd prihliadal na to, že otcovi bol rozhodnutím Centra právnej pomoci, kancelária Žilina sp. zn. 5490/2013 zo dňa 04. 07. 2013 priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci, pôvodne s finančnou účasťou, pričom oznámením zo dňa 09. 10. 2015 centrum otcovi oznámilo, že nárok na poskytovanie právnej pomoci naďalej trvá bez finančnej spoluúčasti. Matka bola od súdnych poplatkov oslobodená uznesením č. k. 22P/120/2012-18 zo dňa 21. 01. 2013 (viď bod 27. odôvodnenia napadnutého rozsudku). Uvedené odôvodňuje nepriznanie náhrady trov konania štátu, ktoré vznikli v súvislosti so znaleckým dokazovaním v danej veci. Pokiaľ ide o trovy, ktoré vznikli v súvislosti s účasťou tlmočníka a prekladateľa v konaní, nakoľko účastník má právo konať pred súdom v materinskom jazyku alebo v jazyku, ktorému rozumie a trovy s tým spojené znáša štát, nie je možné účastníkov konania na náhradu týchto trov zaviazat' (§ 155 C. s. p.).

22. V závere odvolací súd uvádza, že pokiaľ matka v odvolaní poukazovala na zrejmé nesprávnosti v odôvodnení rozsudku, s týmito sa odvolací súd nezaoberal, nakoľko nemali vplyv na správnosť napadnutého rozsudku (v časti výživného). Uvedené by zároveň bolo dôvodom na postup podľa § 224 C. s. p.

23. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 (za) : 0 (proti).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. (§ 419 C. s. p.)

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. (§ 420 C. s. p.)

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n). (§ 421 ods. 1, 2 C. s. p.)

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie. (§ 422 ods. 1 a 2 C. s. p.)

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné. (§ 423 C. s. p.)

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. (§ 427 ods. 1 C. s. p.)

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpis) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh). (§ 428 C. s. p.)

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 C. s. p.).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania. (§ 430 C. s. p.)